

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅԱՆ

Յարեհանդիսի Կ. Պոլսոյ համար 180 դժ.
Պաշտօնացի Կ. Պոլսոյ 40 Մժ.
Կեդրոնական Կ. Պոլսոյ 90 դժ.
Պաշտօնացի Կ. Պոլսոյ 30 Մժ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 50 փր.
Յանուարի ամիսը մէկ անգամի հա-
մար 3 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, աւելի անգամներու
համար զատ անկարգութիւն կը լինայ:

Լ Ր Ա Պ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅԱՆ 3 ՅՈՒՆԻՎԵՐՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական երկու մեծ ազգեր, իտալացիք և գերմանացիք, քանի մը տարուան մէջ իրենց քաղաքական միութիւնն ի գլուխ հանեցին: Ուրիշ ազգեր, Գաղղիացիք, Սլաւոնացիք և Անգլիացիք, որոնք իրենց առաջնայի միութիւնը ձեռք բերած էին, բայց իտալական և գերմանական միութեան մեծ դժուր վերջին ժամանակներս կատարեցաւ բոլորովին տարբեր կերպով: Այս երկու ազգերն իրենց քաղաքական բաժանումէն յառաջ եկած տկարութիւնը կ'զգային, և իրենց ներքին յարաբերութիւններն անկուն հետ միութեան տեսնելու մէջ իրենք կ'ապրէին: Այս բաշխմանը լրացնելու համար իրենց նախարարներն ալ ամեն հնարք և ճարտարութիւն ի գործ դրին, մինչև իսկ պատերազմէ չխորհեցան, և վերջապէս իրենց նպատակին հասնուի երկուստեք ալ միութեան գործը մեր ժամանակին և ամեն մեծ իրադրութիւններն են. բայց իտալական միութիւնն աւելի երեւակայութիւնները բորբոքեց. կարիքաւորի և քաղաքի անուններն համարութեամբ հաշիւեցան բոլոր աշխարհի մէջ, և այս պատմական մեծ շրջանը վերջացաւ: Պապին աշխարհական իշխանութեան կարծանմանը, որ գրեթէ նոր դարադրութիւն մ'եղաւ:

Գերմանական միութիւնն ալ ոչինչ նուազ ազդեցութիւն պիտի ունենայ ապագային վրայ: Իտալացեաց ազգային շարժումները թափարակաւ չըքրեցին: Եւրոպական շարժումները սակայն գերմանացեաց յառաջդրումները բուռն հոտնեցին մը պէս Եւրոպական հաւատարմորդութիւնը վեր ի վայր շրջեց: Բուռնի տեղութեան հաղթական եկեղեցեաց գէմ բացած վէճին կարևորութիւնն հեռաւոր աչքերէ չկրնար վրիպիլ: Եթէ Պ. Պիամբը ուրիշ տեղութիւններն ալ համոզէ իւր օրինակին հետեւելու, և այս ալ բոլորովին անհամարանալի անտարան մ'երեւան պիտի ելնէ: Ոչ միայն հաղթական եկեղեցեաց կազմութիւնը նոր կերպաւորեալ միջոցով, այլ և դատարարականութիւնը, բարոյականը, ժողովրդաց մտաւորական կեանքը մեծ իրաւասութեանց եկեղեցեաց պիտի ըլլան: Լուսնի գաւառն պէտք:

Երբ էն հին կաթոլիկներ անուամբ գերմանիայ մէջ եկեղեցի մը կ'ազմեցաւ, որ բունցի Հռոմից եկեղեցիէն ուղղակի բաժնուեցաւ, անոր գերազանց վերջին պահանջներն զէմ:

Երբ հին: Գերմանացիք եկեղեցական օրէնսդրութեան հետ, բազմաթիւ քաղաքական օրէնքներ ալ սահմանեցաւ միայն են, որով իրենց միութիւնն օր քան զօր կ'ամրապնդեն: Երբ 1866 ի պատերազմէն հին գերմանական դաշնակցութիւնն անհետացաւ, Բրուսիոյ թագաւորը վերթեմ պէրկի և Պապիէրայի արքունեաց հետ դաշնագրութիւններ հաստատեց, որով բոլոր գերմանական տէրութիւնները միացնելով Գաղղիոյ հետ բացած հակապաշտպանութեան փառաւոր յաջողութեամբ պատկեց:

Գերմանիոյ քաղաքական միութեան արդիւնքն եղաւ ընդհանուր երեսփոխանական Ժողով մը, որ սահմանադրական իշխանութիւնն մը կը կազմէ, և օր բար օրէ զօրութիւն տալով ազգային միութիւնն առաւել ևս կը կատարեցաւ: Այս ժողովը գրեթէ դեռ նոր գործի սկիզբէն է, և ժամանակ մը դժուարութիւններու ալ պիտի հանդիպի ներկայ քաղաքական կազմակերպութեան մէջ գտնուած հին տարերաց կողմէն: Բոլոր գերմանիոյ համար քաղաքային ընդհանուր օրէնք պիտի հաստատեն: Օրէնքը մարդկային կենաց ամենին պիտանի հաստատութիւններէն մին է. ուստի և շատ մը զօրաւոր միտքեր անոր ուսմամբ կ'զբաղին: Այսու ամենայնիւ շատ երկիրներու մէջ օրէնքը տակաւին ոչ միայն ուսումնական, եղբակցութեանց, այլ և սարգ ողջամիտ դատարարութեան անգամ յարմարած է: Ամենին յառաջագոյն ազգերն իսկ, որք հին աւանդութիւնները քննադատութեան ենթարկելու վարժուած են, պարզապէս աւանդութեամբ երկամ կամ պատերազմներէ և թագաւորաց կամքին ծագած օրէնքութեան մը ձեռքը կը թողուն սովորաբար կենաց և ընկից ապահովութիւնը, ընտանեկան յարաբերութիւնները, արուեստից և վաճառականութեան վերաբերեալ գործողութիւններն ու պայմանադրութիւնները, որք անթիւ մարդոց պարէն հայրայնի երկ միջոցներն են: Իւրաքանչիւր օրէնսդրութեան, աստուածաբանից և փիլիսոփայից պէտք, իւր գրութիւնէն զատ ուրիշ իրութեան չհաւնիր: Գերմանացի օրէնսդրութեան մէջ գտնուած պակասութիւններն ամենամեծ ուշադրութեամբ քննած և ցոյց տրուած են: Եւրոպացի գերմանիայ մէջ զանազան երկիրներու յարաբերութիւններն ամեն տեղէն տեսնել հին սկզբունքներով և զանազան ու շփոթ դրութիւններէ բաղկացեալ օրէնսդրութեամբ շարժուելու էին: Բազմաթիւ մտանդաբանք իրաց այս վիճակը բարեփոխելու կ'աշխատեն և օրէնքները միակերպ պարզութեան

մ'ու դիւրամբունելի լեզուի մը վերածելու միջոցները ցոյց տուած էին: Բայց միակերպ օրէնսդրութեան մէջ տեսնուած յեղաշրջման պէտք մեծ փոփոխութեան մը կարօտ էր:

Գերմանական սահմանադրութիւնն 1871 ապրիլի մէջ հրատարակեցաւ, և հազիւ պատերազմէ մ'ետեւ: Կիցեօմ վէրսայի մէջ կայր հրատարակեցաւ, և այն միջոցին էր որ գերմանիոյ քաղաքական նոր կազմակերպութիւնն ալ օրոշուեցաւ, մինչդեռ ասկէին Մոնթիսկիէնի թերեզմանութիւնը կ'որոշուէր և ամեն ժամ Գաղղիացեաց վերջին յառահառ ճիգերուն լուրերը կը հասնէին: Այսպիսի պարագայից մէջ ծնած սահմանադրութիւնն մը բնականաբար զօրաւոր պիտի ըլլար: Գերմանական խորհրդարանին մէջ նստող ամեն երեսփոխան իր հայրենիքը նոր Պաշտպանութիւն մը յարձակմանը տալով ձեռք բերելու պէտքը կ'զգայ: Հետեւաբար որչափ որ իրենց մէջ երկրորդական ինքզնուրոյ վրայ կարծեաց տարբերութիւն գտնուի, ազգային միութիւնն անվար պահելու մասին ամենին ալ համաձայն են: Նոր Սահմանադրութիւնն ալ ըստ այնմ չ'ընտելեաւ, որով գործադիր իշխանութիւնն մը հաստատուած է, և անոր տրուած է ծովու և ցամաքի զօրութեանց հրամանատարութիւնը, թղթատարութեանց, երկաթուղեաց և հեռագրաց վերահսկողութիւնը: Երեսփոխանաց ընդհանուր խորհրդարանն օրէնսդրական իրաւունք ունի ընտրական և ուրիշ վարչական իշխանութեան գործոց, ինչպէս նաև լրագրաց, ժողովրդական գաւառական, դատաւարական ատենից, և պաշտօնական օրինաց վրայ: Անոցմէ դուրս ուրիշ օրէնսդրական գործերն աւանդուան պէտք, դաշնակցի մանր տեղութեանց իրաւասութեան թաղումն է:

Կեդրոնական իշխանութիւնն իւր սահմանադրութեամբ ունեցած իրաւունքներն անգործ չ'ընդունց: Քսան և հինգ տարի առաջ յեղափոխական բայց հիմա հայրենասէր կոչուած և միութեան կուսակից քաղաքացիաց մէկ հին պահանջումն էր որ բոլոր գերմանիոյ համար միաձեռ օրինադիրք մը սահմանուի: պահանջում մը, որ 1866 ի պատերազմէն ետեւ ազատականաց ծրագիրն եղաւ: Աստիք հիմա յաղթանակը տարին Միաձեռ պատժական օրէնք մը հաստատուելէ ետեւ, մինչդեռ հին դաշնակցներով տողորեալ մարդիկ ասկէին կը պնդէին թէ իւրաքանչիւր դաշնակցի տեղութիւն իւր մասնաւոր օրէնքներն ունենալու իրաւունք ունի, խորհրդարանին իւր օրէնքով:

Իսկան իշխանութիւնը գործադրեց, և որոշեց թէ բոլորական Գերմանիոյ համար քաղաքային միաձեռ օրէնք հաստատելու իրաւասութիւնն իրեն կը վերաբերի: Այս որոշումը դաշնակցի տեղութեանց ժողովին ներկայացուաւ, որ 38 անգամէ կը բաղկանայ, և Մէքլենպուրկ-Շթրէլցից և Շվարմպուրկ-Ռուտովի մարզերէն ներկայացուցին: Երեսփոխան ընդունուեցաւ: Իսկ Պապիէրայի, վերթեմպէրի և Սաքսոնիոյ թագաւորները, միութեան ոգւով չարժեալ, ոչ միայն չ'ընդգրկուեցան իրենց օրէնսդրական իշխանութեան կարեւոր մէկ մասը կեդրոնական խորհրդարանին թողու, այլ և դաշնակցի տեղութեանց ժողովին մէջ իրենց ունեցած ներկայացուցիչներուն որոշումը վաւերացնել փութացան:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 14 յունիս.
Օրանն (Սիւէրի) կը գրեն թէ Դուստանիա չորեքշաբթի յաջորդեցաւ օդանավաւ նաւախումբին մէջէն անցնելով փարիզի և Մէրսէլէ—Փէպր հասնելու ուր փոխութեան հրապարակեց և ուրիշ վարչական ընդ ամենն 2500 մարդ: Գաղղիական իշխանութեանց անձնատուր եղան:

Պերլին 14 յունիս.
Ապրիլի 14-էն յաջորդեալ ամիս տանելու Լուսնից վրայ արեւմտական յանձն շառուոր դատաւարանի ներկայաւոր Պերլինի երկեղեցական ատենին տուելու:

Վիեննա 14 յունիս.
Կայսրը փետրվար 8-ին Բեռլինով պիտի երթայ: Պ. Շվիցկէլ ալ ուղեկից պիտի ըլլայ: Կ. Վ. Վեյմարականութեան զորքը հրապարակեց եկած զորք մական լուրերը մեր Պորտալին վրայ ազգեցութիւն ընկողով, արժեքները թիւ և կերպիւ ինկան:

Փարիզ 14 յունիս.
Գաւառիոյ Խոճէնի կայսրութիւնն իւրաւարականութեան երաժ նամակաւ կը մեղադրէ թուրքի եպիսկոպոսին, որ Կաթոլիկ Գ. ի մահուան տարեգարծին առթիւ եկեղեցեաց մէջ հոգեհանգստեան տղթներ կարդալն ինքնին արդիւր է: Այս նամակը մեծ ազդեցութիւն ըրաւ:

Պերլին 14 յունիս.
Ձրոյց կը պարտի թէ Պիտ Թի յաջորդին ընտրութեան առթիւ եկեղեցեաց սահմանադրութեան մէջ մասն փոփոխութեանց դէմ տեղութիւնները պիտի բողոքեն: Այս խնդրոյ վրայ ֆոյցի կազմի լրագրին հրատարակած կանդակին զայն իւրեք սուտ կը հանեն Եւրոպիոյ կղերական լրագրերը:

Պերլին 13 յունիս.
Հիւսիսային գերմանական կաղթ լրագրերը կը թէ Գաղղիոյ և Գերմանիոյ մէջ յարաբերութիւններն անգործ են: Երեսփոխան նկատմամբ Գաղղիոյ բռնած դիրքէն կ'ախեալ են, և թէ իտալացիութեան հաւանականութիւնը կը կործնուի: Գաղղիոյ կառավարութիւնը Պապին աշխարհական ձկանաց ծառայելու տրուած մարդութեան մէջ է:

Լոնտոն 13 յունիս.
Անգլիոյ Պաշտօն իր դրամագէղը 5 1/2 թ լընց:

Փարիզ 14 յունիս.
Դուստանիա չորեքշաբթի մէջ զրաւ

